

Политика же стран Балтии в отношении Беларуси всегда носила ярко выраженный экономический характер.

Таким образом, мы наглядно видим, что расширение Евросоюза за счет стран ЦВЕ способно значительно повысить «геополитический вес» этого регионального объединения в мировой системе. Вместе с тем успешное функционирование этой экономико-политической системы вряд ли возможно будет без ее активного взаимодействия и сотрудничества с такими странами Восточной Европы как Россия, Украина, Беларусь.

В условиях политики «Восточного измерения» роль Беларуси как «стыковой» державы уникальная и при взвешенной геополитической гибкости стратегического партнерства с Евросоюзом (впрочем как и с Россией) способна принести республике немалую экономическую и политическую выгоду.

ДЗЕЙНАСЦЬ У БЕЛАРУСІ АСНОЎНЫХ ЦЭНТРАЎ У ГАЛІНЕ ДАСЛЕДАВАННЯ ГІСТОРЫІ МІЖНАРОДНЫХ АДНОСІН (1980-1990-я гг.)

Гурын А.В., Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

Нягледзячы на сваю дыаметральную процілегласць, 1980-я і 1990-я гг. у гісторыі беларускай гістарычнай навукі арганічна звязаны паміж сабой. Менавіта ў 1980-я гг. была створана матэрыяльная база, усталяваны кантакты з замежжам, сфарміраваны школы даследчыкаў, што надалей развіваліся ў 1990-я гг.; у галіне гістарычнай навукі ў 1990-я гг. працягвалі працаваць навукоўцы, якія адзначыліся ў навуцы менавіта ў 1980-я гг. У савецкія часы на Беларусі сфарміраваліся пэўныя традыцыі вывучэння міжнароднай праблематыкі, якія развіваліся ў межах двух галоўных цэнтраў адукацыі і навукі рэспублікі – Белдзяржуніверсітэта і Акадэміі навук.

У Беларускім дзяржаўным ўніверсітэце даследаванні ў галіне гісторыі міжнародных адносін ажыццяўляліся ў межах гістарычнага факультэта і факультэта міжнародных адносін (з моманту стварэння ў 1995 г.). На гістарычным факультэце найбольшых дасягненняў у гэтай галіне дасягнулі навукоўцы кафедры новай і навейшай гісторыі, дзе яшчэ пачынаючы з 1950-х гг. пачалося даследаванне знешняй палітыкі еўрапейскіх дзяржаў у XIX – пачатку XX ст. У 1980-я гг. кафедра сутыкнулася са значнымі, у першую чаргу кадравымі праблемамі, таму ў канцы 1980-х гг. назіралася скарачэнне абароненых дысертацый і выданых манаграфій па міжнароднай праблематыцы. Вывучэнне міжнародных адносін у Сярэдневечнай Еўропе стала адным з напрамкаў даследаванняў кафедры гісторыі старажытнага свету і сярэдніх вякоў БДУ ў 1980-я гг. Міжнародная праблематыка даследавалася і беларускімі славістамі на кафедры гісторыі СССР эпохі сацыялізму гістарычнага факультэта (у 1990-я гг. – кафедра гісторыі Расіі). У 1990-я гг. вывучэнне гісторыі міжнародных адносін на кафедрах гістарычнага факультэта БДУ насіла эпизадычны характар.

1 верасня 1992 г. на гістарычным факультэце БДУ была заснавана кафедра міжнародных адносін Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. У першыя гады свайго існавання яна сабрала ў свой склад лепшых спецыялістаў Беларусі, якія прафесійна працавалі ў галіне вывучэння знешнепалітычных праблем. За больш чым дзесяць гадоў працы навукоўцы кафедры міжнародных адносін дабіліся выдатных дасягненняў у галіне стварэння і развіцця беларускай навуковай школы, у галіне гісторыі міжнародных адносін і знешняй палітыкі. Кафедра стала па праву галоўным цэнтрам міжнародных даследаванняў у Рэспубліцы Беларусь.

Акрамя Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, даследаванне праблем гісторыі міжнародных адносін і знешняй палітыкі ажыццяўлялася ў межах Акадэміі навук Беларусі, дзе ў Інстытуце гісторыі ў 1969 г. быў створаны сектар гісторыі еўрапейскіх сацыялістычных краін (з 1983 г. – сектар гісторыі замежных сувязей БССР). У 1980-я гг. супрацоўнікі інстытута даследавалі наступныя праблемы знешнепалітычнай дзейнасці БССР: удзел БССР у сувязях СССР з замежнымі краінамі і ўдзел БССР у дзейнасці ААН і яе спецыялізаваных устаноў. Даследаванне гісторыі знешняй палітыкі Беларусі ў 1990-я гг. значна змянілася; большасць даследчыкаў стала на пазіцыі нацыянальна-дзяржаўнай канцэпцыі гісторыі Беларусі і дасягнула значных поспехаў у гэтай галіне. Змяніўся структурна і сектар гісторыі замежных сувязяў БССР, які быў рэарганізаваны ў аддзел гісторыі нацыянальных адносін і культуры Беларусі савецкага перыяду. Пасля вылучэння з аддзела сектара нацыянальна-культурнага развіцця Беларусі XX ст. у 1993 г. ён стаў называцца аддзелам нацыянальных і міжнародных адносін Беларусі.

У 1990-я гг. абазначылася тэндэнцыя да павялічэння колькасці больш дробных дзяржаўных і недзяржаўных цэнтраў даследавання міжнародных адносін. Так, у межах БДУ дзейнічалі Цэнтр сацыялагічных і палітычных даследаванняў, Цэнтр па вывучэнню ААН, Цэнтр еўрапейскай дакументацыі і інфармацыі, Цэнтр міжнародных даследаванняў. У межах Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце РБ у 1997 г. была створана кафедра знешняй палітыкі і дыпламатыі.

Да цэнтраў міжнародных даследаванняў можна ўмоўна далучыць і некаторыя ВНУ, дзе працавалі даследчыкі, якія вывучалі праблемы гісторыі міжнародных адносін і знешняй палітыкі. Яны абаранілі дысертацыі на базе БДУ ці Інстытута гісторыі АН Беларусі і працягвалі міжнародныя даследаванні на сваіх кафедрах. Да гэтых цэнтраў можна аднесці Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт, Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт, Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт, Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінскі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт.

У 1990-я гг. на Беларусі ўзніклі і дзейнічалі недзяржаўныя цэнтры ў галіне міжнародных даследаванняў. Паколькі яны валодалі значнай незалежнасцю ў параўнанні з акадэмічнымі даследчымі цэнтрамі, яны ў сваёй дзейнасці імкнуліся ахапіць больш шырокае кола пытанняў. Гэта мела як пазітыўны, так і негатыўны бок. З аднаго боку, цэнтрамі распрацоўвалася даволі разнастайная міжнародная праблематыка, з другога боку, незалежнасць вяла да значнай распыленасці даследаванняў. Сярод такіх цэнтраў можна зазначыць аналітычны цэнтр «Стратэгія», Даследчы інстытут развіцця і бяспекі, Інфармацыйна-рэсурсны цэнтр ЕГУ па праблемах еўрапейскай інтэграцыі і інш.

Такім чынам, можна прыйсці да высновы, што ў 1980–1990-я гг. у дзяржаўным і грамадскім сектарах Беларусі сфарміравалася і атрымала развіццё сістэма інстытутаў у галіне даследавання праблем гісторыі міжнародных адносін і знешняй палітыкі Беларусі.

ПОЛИТИЧЕСКИЕ СИЛЫ РОССИИ И ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО БЕЛАРУСИ И РОССИИ

Дедков А.В., Белорусский государственный университет

Военно-политическое сотрудничество (ВПС) России и Беларуси продолжает оставаться одним из наиболее устойчивых элементов политического сотрудничества двух стран несмотря на общее замедление интеграционного процесса, особенно в экономической и финансовой сферах, в том числе выявляя противоречивость интересов политических сил России. В данном контексте понятие политических сил подразумевает не только свойственную для европейской схемы совокупность политических партий, представляющих интересы различных групп общества, прежде всего кланово-олигархических групп, контролирующих важные секторы экономики, но и присутствие сильных корпоративных интересов – представителей силовых ведомств, военно-промышленного комплекса, которые на нынешнем этапе реализуются в условиях сильной президентской власти и влиятельной исполнительной власти.

Наиболее тесным ВПС двух стран становится в рамках развивающегося процесса межгосударственного объединения России и Беларуси. Уровень ВПС в предшествовавшие этому годы был относительно низким и наглядно демонстрировал расстановку политических сил в России, которая характеризовалась доминированием крайних либеральных взглядов и проявлялась во внешнеполитическом курсе МИД России, возглавляемом Козыревым. Договор между Республикой Беларусь и Российской Федерацией о координации деятельности в военной области, подписанный 20 июля 1992 г. в Москве, фиксировал создание в Беларуси собственных вооруженных сил и военно-промышленного комплекса, но не послужил в качестве платформы для развития ВПС двух стран. Также как и участие Беларуси и России в другом, коллективном, соглашении переходного периода – Договоре о коллективной безопасности до его трансформации в более эффективную структуру. Поддерживался определенный уровень контактов в военно-технической и конверсионной сфере, что в частности было связано с выводом ядерного оружия с территории Беларуси, соблюдением договоренностей ОБСЕ, сокращением присутствия Вооруженных Сил Российской Федерации на территории Республики Беларусь.

Подписание договора о Союзе Беларуси и России явилось результатом эволюции внешнеполитических взглядов руководства России под воздействием интересов внутренних политических сил, увидевших угрозу в процессах расширения НАТО, и общей активности евро-атлантических структур, что дало толчок к развитию ВПС между Россией и Беларусью на новом уровне. В декабре 1997 года